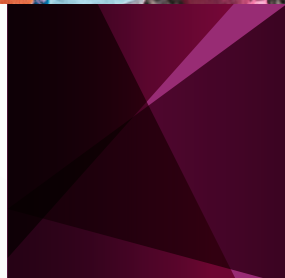

2015-2020

Styringsplattform for OPPVEKST

Tolga
– kommune med tæl

Styringsplattform for oppvekst
2015 - 2020

Tolga kommune

Foto: Kari Nygaard

INNHold

Forord	9
1. Hva omfatter styringsplattformen for oppvekst?	11
2. Visjon	11
2.1. Tolga kommunes overordnede visjon	11
2.2. Visjonen for ”Oppvekst i Tolga”	11
2.3. Tolga kommunestyre ønsker	11
2.4. Tolga har barnehager, grunnskoler og kulturskole med	13
3. Kommunens ansvar innen oppvekst	14
3.1. Tolga kommune som aktiv skole-, kulturskole- og barnehageeier	14
3.2. Barnehage, skole og kulturskole	16
3.3. Barnehage - det stabile, nære og hverdagslige	17
3.4. Grunnskole natur- og kulturskole med vekt på basisfag	19
3.5. Kulturskole - kommunens kulturelle ressursenter	21
3.6. Samarbeidspartnere	25
3.6.1. Kompetanse for oppvekst i kommuneadministrasjonen	25
3.6.2. PP-tjeneste	25
3.6.3. Skolebibliotek	25
3.6.4. Helsestasjon og skolehelsetjenesten	26
3.7. Folkehelse	27
4. Satsingsområder og retning for oppvekst i Tolga	28
4.1. Tidlig innsats	28
4.2. Sosial kompetanse - læringsmiljø	30
4.3. Kompetente medarbeidere og ledere	31
4.4. Dialog med foreldre/foresatte - medvirkning fra barn og unge	32
4.5. Entreprenørskap og lokalkunnskap - TÆL	33
4.6. Bygg og lokaler	37
TILLEGG: Skoler og barnehager i Tolga kommune	39
Barnehagene i Tolga kommune	39
Tall fra SSB KOSTRA	40

FORORD

Tolga kommunestyre vedtok i 2014 (k-sak 69/14) å igangsette et arbeid med organisasjonstilpasning med tanke på å skaffe en bærekraftig drift, forvaltning og utvikling samt å sikre en optimalisering av samhandling og ressursbruk i Tolga kommune. Som en sentral del av dette arbeidet har det blitt utarbeidet tre styringsplattformer:

- Oppvekst
- Velferd
- Samfunnsutvikling

Plattformene er ment å være et sentralt strategisk styringsverktøy både for politikere og ansatte. De er ment å gi retning, føring og gjøre overordnede prioriteringer uavhengig av den til enhver tid gjeldende økonomi. Tiltak skal inngå i andre planer og dokumenter, som for eksempel budsjett, økonomiplan og virksomhet- og sektorplaner.

Plattformene er forankret og utarbeidet gjennom jobbing i kommunens trepartssamarbeid. Medvirkning i prosessen har stått sentralt.

Plattformene setter fokus, peker retning og gir føring for både politikere, tillitsvalgte og administrasjonen. Samtidig er plattformene ”kulturbyggere” med fokus på verdier, holdninger og handlinger som sier noe om hvem vi er, hva vi vil og hva vi står for.

STYRINGSPLATTFORM FOR OPPVEKST

1. Hva omfatter styringsplattformen for oppvekst?

Under sektoren oppvekst inngår barnehage, grunnskole og kulturskole. Plattformen for oppvekst har et mål om å skape en felles og helhetlig verdiforankring og en klar retning for oppvekst i Tolga.

”**Verdiene som kommuniseres** i ledelsesprosesser på Tolga handler om opplevelser av mestring, om etterfølgende behov for et mangfold av læringsarenaer, og et bredt syn på kunnskap. Under dette igjen ligger et eksistensielt syn på at det å vite hvor man kommer fra, og hvem man er, er viktig for mennesker og samfunn. Dette er kunnskap som ikke kan avgrenses, eller læres, i enkeltfag, eller enkeltkunnskapsområder alene, men kunnskap som må erverves gjennom aktive skapelsesprosesser alene og sammen. Å være tolging handler om å være *tydelig, ærlig og lojal (TÆL)* ... Dette er kvaliteter som kan sies å handle om mot og trygghet, og også om forståelse, respekt og godhet for fellesskapet.”

– Angelo & Emstad, 2015, s.157

2. Visjon

2.1. Tolga kommunes overordnede visjon

Kommune med TÆL: *Tydelig – Ærlig - Lojal*

2.2. Visjonen for ”Oppvekst i Tolga”

Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap

Målsetting og kjennetegn

Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge.

2.3. Tolga kommunestyre ønsker

- å være en aktiv skole- og barnehageeier
- å bevisstgjøre Tolgasamfunnet
- å ha sterkt fokus på barn og unges oppvekst-vilkår

Målet er å ha gode og profesjonelle skoler, barnehager og kulturskole.

Foto: Ask Eide Liell

2.4. Tolga har barnehager, grunnskoler og kulturskole med

barn og unge som er

- trygge
- glade
- selvstendige
- skapende

foreldre som

- deltar aktivt, følger med og følger opp egne barn etter beste evne
- viser positive holdninger og tar ansvar som rollemodeller
- samarbeider og ser verdien av engasjement, også for andre enn egne barn

Lokalsamfunn

Et lokalmiljø (organisasjoner, næringsliv, naboer, mm) med hjerte for fellesskapet. ”*Det skal en landsby til for å oppdra et barn*” (afrikansk ordspråk).

Medarbeidere

Medarbeiderskapet for ansatte i Tolga kommune skal fremme arbeidsglede, sikre myndiggjorte medarbeidere og sikre en utviklende og lærende organisasjon.

- Har kompetanse og engasjement
- Utfører oppgaver som til sammen utgjør helhet for oppvekst i Tolga
- Har fokus på utvikling, mestring og læring
- Stimulerer til egeninnsats og utholdenhet hos barn og unge
- Ser verdien av og muligheter i mangfold og møter alle med respekt
- Utvikler stolthet over egen natur, kultur og eget arbeid
- Spiller på lag med foreldrene og lokalsamfunnet
- Har miljøbevissthet (Tolga skole er miljøfyrtårn)

TÆL-ledere

I ordene *Tydlig* – *Ærlig* – *Lojal* legges i denne sammenheng følgende innhold, betydning og definisjon:

- *Tydlig*: Lederne i Tolga kommune opptrer på en slik måte at det skapes trygghet og forutsigbarhet. Det å tenke og handle utviklende er en integrert del av det å utøve tydelig ledelse
- *Ærlig*: Lederne i Tolga kommune opptrer og utøver sin ledelse på en ærlig måte både i egen virksomhet, i forhold til kommunen som organisasjon, og omgivelsene og omverden for øvrig
- *Lojal*: Lederne i Tolga kommune opptrer lojalt i forhold til kommunens verdigrunnlag, de retningslinjer som finnes og de vedtak som gjøres

3. Kommunens ansvar innen oppvekst

3.1. Tolga kommune som aktiv skole-, kulturskole- og barnehageeier

Lyst på livet

Hos oss vil vi at barnehage, grunnskole og kulturskole skal gi barna lyst på livet – og evne til å mestre det.

Lærelyst

Som eiere må vi spørre oss hva slags skole, barnehage og kulturskole vi ønsker å ha. Hvilke kvaliteter skal menneskene der utvikle? Hva bør barn lære, og hvorfor? Det er dokumentert at kunst og kultur er bra for all læring og utvikling, både som mål og som middel – i skolefagene spesielt og i danning generelt. En oppvekstsektor i sterkt samspill gir barna rom og rammer til den beste danning og utdanning. Den som favner lek og læring, motivasjon og mestring. Den som avler innsikt så vel som utsyn.

Møtelyst

Bare i fellesskap med andre, kan en lære seg sjøl å kjenne. Kulturlivet byr på arenaer for møter mellom mennesker, på tvers av landegrenser og språk i det flerkulturelle kommune-Norge. Vi har mange innvandrere, og skole, barnehage og kulturskole byr på samspill som utvikler gjensidig respekt og forståelse. Vi ønsker at det skal være høyt under taket i vår kommune. Vi kan lære ved å lytte. Utvikle respekt gjennom å erfare og forstå.

Bolyst

Identitet er sterkt knyttet til kultur. Hvem er vi, og hvor kommer vi fra? Det å delta i kulturlivet gir mening og minner. Barndommens opplevelser preger oss senere i livet, og hos oss gir oppvekstsektoren grobott for solide røtter til hjembygda. Det er ikke uten betydning for at mange velger å komme tilbake i voksen alder, og det trenger vi i en kommune som vår.

Livslust

Det er sagt at det lekende barnet lærer å leve. Å prioritere kultur og kreativitet, er en utgift til inntekts ervervelse som favner bortenfor budsjettens tall og tale. Hos oss er Kulturskolen limet mellom skole og fritid, generasjoner og grendelag, frivillig kulturliv og kommunal virksomhet, lokalbefolkningen og tilflyttere. Dagens arbeidsmarked etterspør mennesker med mangfoldige egenskaper. Kreativitet og fleksibilitet er høyt skattet, og sjølstendighet er like viktig som evnen til samhandling. Mangfoldet utvikler dyktige, modige mennesker, og gir næring til et fordomsfritt og livskraftig lokalmiljø. Barnehage, grunnskole, kulturskole, og vi som eiere, må hele tida velge nye veier som sørger for at barna får utvikle alle sine ferdigheter.

– Ført i pennen av Guri Jortveit etter intervju med Erling Aas-Eng og Ragnhild Aashaug 2009, tilpasset 2015

”**Danningens utfordring er tre-delt:** En må utvikle og styrke den fysiske siden, den åndelige siden ved å vekke fornøyden. Utviklingen av disse sidene er bare meningsfullt hvis en evner å forene dem til en helhet i det estetiske, i lek og kunst. I kunst og lek finner vi ut hvem vi er, og utformer vår identitet.”

– Schiller

En aktiv skole- og barnehageeier bidrar til positiv utvikling av barn og unges oppvekst

– KS' eierstrategi for barnehage og skole 2013-2016

Er bevisst utøvelsen av sin egen styringsrolle i utformingen av lokal utdanningspolitikk

- Har fokus på barnehagen, grunnskolen og kulturskolens formål
- Profesjonsbyggende kulturer innebærer at en erkjenner skillet mellom kvalifikasjon og profesjonsutvikling. Pedagoger får kvalifikasjonsgrunnlaget gjennom sin høyskole- og universitetsutdanning. Dypere profesjonsutvikling skjer i arbeidsfellesskap der det er kultur for stadig å analysere og videreutvikle en felles lærings- og undervisningsrepertoar som kan bidra til optimal læring og utvikling til barn og unge

Tillitsbyggende

- Har et aktivt tredjepartssamarbeid mellom politikere, administrasjon og tillitsvalgte
- Har en aktiv dialog med foreldrene, lederne, barna og de ansattes organisasjoner

Åpen

- Åpen og tilgjengelig informasjon om mål, strategier, planer og resultater på alle nivå i organisasjonen

Systematisk

- Systematisk bruk av data til kvalitetssikring, kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling

Kunnskapsbasert

- Har politisk, administrativ og pedagogisk kompetanse på barnehage og skole og til å være aktiv i utviklingsprosesser
- Bidrar til å utvikle barnehage, grunnskoler og kulturskoler som den lærende organisasjon
- Gode koblinger mellom forvaltning, praksis og forskning

Resultat- og læringsrelatert

- Har oversiktskunnskap om dens virksomhet, innsatsfaktorer og resultater
- Ledelse som styrker barns og unges faglige og sosiale læring gjennom vektlegging av ansattes yrkesutøvelse og læring på arbeidsplassen. God ledelse handler om å realisere gode resultater, sikre brukerinvolvering og støtte og utfordre ansatte i deres arbeid

Kvalitetsbyggende

- Har fokus på kvalitet i bygg, utemiljø, arbeidsmiljø og arbeidsplasser og arbeidsmiljø for barn og ansatte
- Tolga kommune er pålagt å ha et forsvarlig system for kvalitet, et system for vurdering av om kravene i opplæringslov, barnehagelov og forskrifter blir oppfylt. Dette skal sikres gjennom bruk av til en hver tid gjeldende verktøy

Forventingsbasert

- Vektlegging og oppfølging av høye forventninger for barn og unges utvikling og læring på politisk, administrativt og barnehage- og skolenivå

3.2. Barnehage, skole og kulturskole

– *røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap*

Det skal en landsby til for å oppdra et barn, sier et afrikansk ordspråk som forteller mye om helhetstenkningen i barnehagene, skolene og kulturskolen i Tolga. Vi spiller svært godt på lag med lokalsamfunnet og bruker nærmiljøet, naturen og kulturtilbudet rundt oss aktivt, hele året. En annen grunnpilar for oss er målet om at hvert barn hver dag skal oppleve mestring på sitt nivå. De ansatte er faglig kompetente, trygge og tydelige voksne som ikke lar mål og planer overskygge kreativitet, nysgjerrighet og spontanitet.

Identitet

Vi ønsker at våre barn og unge skal bli godt kjent med bygda si og stolte av stedet der de bor. Bruk av lokalmiljøet og samarbeid med kommunen, organisasjoner og næringsliv er derfor en del av hverdagsaktiviteten vår. I barnas møte med lokale kunstnere, bygdekvinnelag, idrettslag og mange andre, overføres verdifulle tradisjoner.

Lokal velvilje

Det er viktig for tjenesten vi tilbyr at den springer ut fra behov og ønsker i lokalsamfunnet. Ofte opplever vi at det er vi som blir oppsøkt med forespørsler om felles aktiviteter. Det gleder oss at så mange viser et så sterkt engasjement for barn og unge. Våre mange ikke-vestlige barn beriker oss med sitt mangfold. Vi samarbeider med enkeltpersoner, foreninger og bedrifter om å gi alle fremmedspråklige skolebarn tilbud om sosialt samvær og arbeidsfellesskap i autentiske situasjoner. Det gir nyttig erfaringsbakgrunn og gode opplevelser for alle parter.

Naturen – en unik arena for lek og læring

I våre barnehager og skoler står utforskning av nærmiljøet og aktiv bruk av naturen sentralt. Vi ønsker å bidra til at ungene skal utvikle positive holdninger til friluftsliv og lek ute, og at de vil oppleve gleden ved å ferdes i naturen og bruke kroppen sin. Vi har mange utedager med flere faste turmål i nærheten, og vi tenner bål og lager mat ute. Barna blir kjent med dyr og planter og får gode erfaringer med uteliv i forskjellig vær. Frilek, opplevelser og erfaringer i naturen gir trivsel, samhold og variasjon, samtidig som det styrker tilknytningen til hjemstedet. Ute lærer vi gjennom å gjøre, og vi knytter praksis til teorien. Utearenaen gir en mulighet for flere til å oppleve mestring, og barna blir trygge på egne ferdigheter.

Et mangfold av mestringsarenaer

Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge.

”Den enkelte skal bli en best mulig versjon av seg selv, vite hvor man kommer fra og kunne delta i fellesskapet ut fra egne forutsetninger for dermed å utvikle seg selv som menneske og lære,” skriver Elin Angelo og Anne Berit Emstad (2015, s.149) i sin studie av samarbeidet om opplæring i Tolga kommune. Å delta i kunst- og kulturfag har stor egenverdi for barn og unge. Det er viktig å legge til rette for at minoritetsspråklige barn kan delta i kulturskolens tilbud. Dette er en viktig arena for integrering.

Kultur gir læring; Sammen ønsker vi også å skape et miljø der det er lov å være god. Kultur for læring; Med ulik kompetanse og innfallsvinkler gir vi et bedre tilbud til den enkelte. Vi gir tilpasset opplæring for alle, alle får utviklet sitt talent. Vi blir avhengige av hverandres kompetanse for å nå disse mål.

3.3. Barnehage - det stabile, nære og hverdagslige

Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge.

Å bli kjent i og trygg på sitt eget nærmiljø er ekstra viktig for de aller yngste. I barnehagene står stabilitet og de nære ting sentralt, og her føler ungene seg «heme». Gjennom omsorg, lek og læring skal barna i Tolga kommune få en rik barndom og tro på seg selv, framtida og sine medmennesker.

Unike barn, tydelige voksne

Vi ønsker å se hvert enkelt barn, og dets utviklingsnivå og behov, gjennom å være til stede, observere, reflektere og dokumentere. Være gode rollemodeller og tydelige omsorgspersoner. De voksne skal være trygge veiledere som møter barna med likeverdighet og respekt og gir dem utfordringer tilpasset deres mestringsnivå. Barnehagen skal styrke barnas muligheter for læring og deltakelse i et fellesskap med jevnaldrende.

En del av kommunens mangfold

Vår aktivitet er tett knyttet til det som skjer i lokalsamfunnet og nærmiljøet. Vi bruker bygda, er en del av den – og sammen med barna griper vi fatt i områder som de vil utforske. Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i alle virksomheter, og barnehagen skal støtte barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger

Natur og kultur

Vi er mye ute, både i barnehagen og i skog og mark, og er opptatt av å bruke nærmiljøet med de enestående læringsmulighetene det gir oss. Friluftaktiviteter og utelek inkluderes i barnehagens hverdagsliv. Vi samarbeider tett med kulturskolen. Gjennom sang, musikk og bevegelse bidrar vi til opplevelse, utfoldelse, mestring, inspirasjon og personlig utvikling hos barna. Vi opptrer gjerne på omsorgstunet eller andre steder i nærmiljøet.

Foto: Randi Ane Storhaug

BARNEHAGENS SAMFUNNSMANDAT (Rammeplanen)

- Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling
- Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste
- Barnehagen skal støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som hensynet til fellesskapet ivaretas
- Barnehagen skal sikre barn under opplæringspliktig alder et oppvekstmiljø som både gir utfordringer som er tilpasset barnets alder og funksjonsnivå og trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger
- Barnehagen skal styrke barns muligheter for læring og aktiv deltakelse i et fellesskap med jevnaldrende
- Barnehagen skal ha de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap og innsikt om barndom og barns behov
- Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller
- Barnehagen har en samfunnsoppgave i tidlig forebygging av diskriminering og mobbing. Det norske samfunnet består i tillegg til majoritetsbefolkningen av det samiske urfolket, de nasjonale minoritetene og minoritetene med innvandrerbakgrunn
- Geografisk mobilitet og en økende internasjonalisering har medført at det norske samfunnet er langt mer sammensatt enn tidligere. Det er derfor mange måter å være norsk på. Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i barnehagen. Sosiale, etniske, kulturelle, religiøse, språklige og økonomiske forskjeller i befolkningen medfører at barn kommer til barnehagen med ulike erfaringer
- Barnehagen skal støtte barn ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger

3.4. Grunnskole natur- og kulturskole med vekt på basisfag

Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge.

De to skolene i kommunen arbeider ut fra samme grunnsyn: Godt læringsmiljø oppstår når vi dyrker fram elevenes nysgjerrighet og kreativitet gjennom bruk av ulike metoder. Ansatte med høy kompetanse og engasjerte foreldre er også viktig. Vi har tro på at det er med å skape et miljø der det er lov å være god. Vi bygger på tre fundament for læring: det fysiske, basisfagene og i kunst og lek.

Uteskole – utvikler og styrker den fysiske siden

Gode økter med fysisk aktivitet hver dag gir glade, robuste og friske barn med økt konsentrasjon og utholdenhet i arbeidet – og er en god folkehelseinvestering! Flerfaglig arbeid er en av styrkene ved uteskole som metode. Vi har planfestet turer og ekskursjoner, som f.eks kulturminnevandringer, geologiske vandringer, studier av planter, sauesanking og seterflytting. I løpet av de ti skoleåra skal alle elever nå ti fjelltopper i kommunen. Tolga kommune har Forollhogna nasjonalpark, og det er viktig for skolene at elevene har god kunnskap om denne. Vi jobber ut i fra målet om at våre elever skal få «røtter i fortida, tro på framtida og læring i felleskap». Kunnskap om våre nærområder er med å gi våre barn og unge identitet og en stolthet for hjemstedet sitt. Dette er et viktig satsningsområde for skolene i Tolga!

Basisfagene - vekker fornøyden

God faglig kompetanse blant lærerne kombinert med satsning på læringsmiljø, har vært med på å gi oss gode resultater over tid. Dette gjelder både faglig og sosialt. Felles prosjekter i matematikk og norsk med skolene i Nord-Østerdal gir god kvalitetssikring av undervisningen.

Kunst og lek – utformer vår identitet.

Begge skoler har kulturprosjekter der elever sammen setter opp forestillinger. Aktiviteten styrer sammensetningen av elevene, og dette skaper et enestående miljø, på tvers av trinn og grupper, hvor sosiale relasjoner bygges og enkeltelever blomstrer. Vi har ulike samarbeid med omsorgstunet og frivilligsentralen gjennom året. Grunnleggende ferdigheter skal vektlegges, men samtidig er det viktig å holde fast på utvikling av hele mennesket. Derfor er det også viktig med god undervisning i praktisk/estetiske fag.

Alle skal lykkes i å mestre på sitt nivå

Den enkelte elev skal ivaretas gjennom grunnverdier som tillit og trygghet. Vi har tydelige lærere som tilrettelegger undervisningen best mulig ut fra individuell tilpassing. Undervisning tilpasset den enkelte elevs evne og forutsetning, i et godt sosialt fellesskap, gir læring, vekst og utvikling.

Et godt tilbud – hele dagen

Helhetstenkningen videreføres i SFO, hvor bl.a. fysisk aktivitet, leksehjelp og kulturopplevelser er integrert. Begge skolene har SFO med høy faglig kvalitet og variasjon i tilbudet. I ferier er det et samarbeid.

NOU2015: 8 Fremtidens skole (Ludvigsenutvalget)

Utvalget anbefaler at følgende kompetanseområder vektlegges i skolens faglige innhold i et perspektiv på 20–30 år:

- Fagkompetanse
- Kompetanse i å lære
- Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
- Kompetanse i å utforske og skape

Utvalget mener at elevenes utvikling av kompetanse innenfor sentrale fag og fagområder vil være viktig også i fremtidens skole. Elevene vil ha behov for å tilegne seg ny kunnskap og videreutvikle det de kan, og skolen bør derfor utvikle elevenes kompetanse i å lære. At elevene lærer å kommunisere, samhandle og delta øker i betydning, for både samfunnet og den enkelte, og er avgjørende for å skape et godt læringsmiljø i skolen. Skolen bør også bidra til at elevene lærer å utforske og skape. Det er viktig for at elevene skal kunne bidra i arbeid og samfunn og være med på å utforske og finne løsninger på nye utfordringer. Samlet vil disse kompetanseområdene reflektere skolens samfunnsoppdrag. Hvert enkelt kompetanseområde er viktig i en skole for fremtiden, samtidig som områdene henger sammen og vil utvikles i samspill med hverandre

3.5. Kulturskole - kommunens kulturelle ressurscenter

Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge.

Kulturskolens pedagogiske plattform

”Vi er kommunens kulturelle ressurscenter, arbeider svært tett sammen med grunnskole, barnehager og det frivillige kulturlivet i kommunen. På denne måten møter vi eleven på flere arenaer og lærer å kjenne eleven som et helt menneske. Ved å ta utgangspunkt i elevens sosiale, kulturelle og faglige behov, gir vi den enkelte et godt tilbud. Kulturskolen er bevisst på å ansette personale med meget høy fagkompetanse. Pedagogene bidrar til opplevelse, utfoldelse, mestring, inspirasjon og personlig utvikling hos elevene ved å gi opplæring tilpasset elevenes individuelle forutsetninger og behov. Vi arbeider kontinuerlig for å videreutvikle oss og legger vekt på nyskapende arbeidsmåter på tvers av faggrenser. Dette gir oss muligheten til en ivaretagelse av elevens helhetlige utvikling, sosialt, kulturelt og faglig i nær relasjon til lokalsamfunnet.”

Kulturskolen – en drivkraft i et rikt kulturliv

Vi har et bredt tilbud, favner mange, lar talentet utvikle seg og enere løftes fram. Vi har som mål å styrke barn og unges kompetanse i estetiske fag og gjøre dem i stand til å delta i det frivillige kulturliv og gjøre dem tryggere i kommunikasjon med andre mennesker.

Grunnprogram - Et åpent tilbud til alle i en utvidet skoledag. Skal bidra til å utvikle kreative evner, faglig kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personlig utfoldelse. Det er blitt sagt at bare i fellesskap med andre, kan en lære seg selv å kjenne.

Kjerneprogram – Åpent opptak for elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats. Skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne.

Fordypningsprogram – Har opptaksprøver, regionalt samarbeid.

Som lokalt ressurscenter skal kulturskolen også medvirke til å styrke kulturell kompetanse og utfoldelse i lokalsamfunnet gjennom forpliktende samarbeid med skole-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet retter seg mot alle innbyggere i kommunen.

Gode mestringsarenaer, inkludering, deltakelse

Elevenes formidling av sin mestringsglede står sentralt hos oss, og de deltar på konserter og forestillinger fra de er debutanter. Da kombineres gjerne mange kunstneriske uttrykk, og elevene får erfaring i å vise fram sitt talent i en profesjonell ramme, på en måte som gjør dem stolte over egne prestasjoner. Kulturarrangementer fungerer som sosialt lim i møtet mellom barnehage, skole, kulturskole og nærmiljø. På tvers av generasjoner, språk, gjennom alles mulighet til deltakelse på institusjoner, samarbeid med eldre, med det frivillige kulturlivet i kommunen og i regionen, gir det gode arenaer for elevenes utvikling.

Elin Angelo refererer i ”Profesjonsforståelser og kunstpedagogikk” til Nielsen, der han sier at undervisning i kunsthøgskolen handler om å lære seg noe, men handler samtidig også om å lære om seg selv, om andre, om relasjoner, om livet. I tillegg til å undervise i disiplinen, underviser kunstpedagogen like gjerne eleven i hvem han er og kan være, hvem han kan relatere seg til og hvilke verdier som er ledende i disse fellesskapene.

– Angelo, 2014

KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG

- fra «Rammeplan for kulturskolen - Mangfold og fordypning» 2014

Kulturskolens samfunnsoppdrag er forankret i Opplæringslovens paragraf § 13-6: ”Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.” (1997).

Samarbeidet med skoleverket knytter kulturskolens oppdrag sammen med grunnskolenes målsetting: ”Opplæringsens mål er å utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse.” (Læreplanverket K06).

- Kulturskolen ivaretar et mangfold av kunst- og kulturfag og har som oppgave å utvikle kunstfaglig kompetanse og uttryksevne så vel som kreativitet, kritisk sans, kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggende for livsmestring og danning
- Kunsten former identitet og øker forståelse for andres uttrykk. Gjennom arbeid med kunst utvikles fantasi og sanselighet, og som deltagere i kulturelle fellesskap utvikler vi vår trygghet og forståelse for hva det vil si å være menneske, alene og sammen med andre
- Kulturskolen skal gi et tilbud av høy faglig og pedagogisk kvalitet og representerer en vesentlig fordypning utover det obligatoriske skoleverket. Opplæring i kulturskolefagene er individuelt tilpasset, langsiktig innrettet og kan gi elever en livslang interesse, for noen også et grunnlag for yrkesutdanning innen kunsthøgskolen
- Kulturskoletilbudet har en bredere kunstfaglig portefølje enn grunnopplæringen og retter seg i hovedsak mot barn og unge i alderen 0-19-år. Kulturskolens programtilbud skal ivareta læring, opplevelse, skaping og formidling på alle nivå gjennom bred rekruttering og planmessig opplæring. Tilbudene skal være relevante for elever som ønsker å kvalifisere seg for videregående opplæring og høyere utdanning innen kunsthøgskolen. Som lokalt ressurscenter skal kulturskolen også medvirke til å styrke kulturell kompetanse og utfoldelse i lokalsamfunnet gjennom forpliktende samarbeid med skole-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet retter seg mot alle innbyggere i kommunen

3.6. Samarbeidspartnere

3.6.1. Kompetanse for oppvekst i kommuneadministrasjonen

Tynset, Alvdal og Tolga (TATO) har siden 2010 hatt et felles skolesamarbeid. Tolga kjøper tjenester innen det skolefaglige området fra Tynset. Utdanningssjefen er kontaktperson i forhold til overordnet myndighet (fylkesmann, direktorat og departement), og har en rådgivende og koordinerende funksjon til samarbeidskommunene. I tillegg har de 6 Nord-Østerdalskommunene over år hatt et tett samarbeid i forhold til kompetanseheving. Dette er også koordinert gjennom skolekontoret på Tynset.

3.6.2. PP-tjeneste

Alle kommuner skal ut fra Opplæringslovens § 5-3) ha en pedagogisk psykologisk tjeneste (PP-tjeneste) Tolga deltar i PP-tjenesten for Nord-Østerdal. Den dekker kommunene Os, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal og Rendalen og de videregående skolene i Nord-Østerdal.

PP-tjenesten er en faginstans som skal yte hjelp til barnehager, skoler og foreldre. Den gir også direkte hjelp til unge og voksne. PP-tjenesten har kontor på Tynset.

3.6.3. Skolebibliotek

Tjenesten samarbeider med oppvekst om skolebibliotekar fra folkebiblioteket.

Ved Tolga skole har alle trinn faste timer på biblioteket. Timene brukes til lesestunder, samlingsstunder, bokprater, dataopplæring, prosjektarbeid, og utlån. Lesestimulering og litteraturformidling er prioritert oppgave.

Leseaksjonen SommerLes arrangeres av folkebiblioteket og mange barn deltar. Aksjonen stimulerer til lesing gjennom sommeren, noe som øker eller holder leseevne ved like i forhold til en lesefri sommer. I 2014 ble det lånt og lese 2200 bøker i forbindelse med SommerLes. Skolebiblioteket fokuserer også på Lesekvarten. Å lese et kvarter hver dag bidrar til kontinuerlig leseopplæring og leseopplevelse.

Vingelen skole har eget skolebibliotek, og fra høstferie til påske har klassene timer på folkebiblioteket på Tolga. Barnehagene har samarbeid med biblioteket, og har en bibliotek-filial i barnehagen (Lesefrø). Dette er et lesestimulerende prosjekt som handler om bøker i bruk i barnehagehverdagen, og for å skape leseglede og leselyst. Det gir foreldrene mulighet til å låne bøker i barnehagen.

Biblioteket er en viktig læringsarena. Skal biblioteket fungere slik, må barn og unge få opplæring i å bruke, og finne fram i biblioteket. Det er avgjørende å ha bibliotekar og lærere med god kompetanse på dette feltet. Med dette, sammen med læring av kildekritikk av nettressurser, gjør en rustet til god kunnskapsinnhenting.

Alle foreldre bør involveres for å få barna til å få gode låne og lesevaner. Det er særlig viktig å nå ut til foreldre med barn som har annet morsmål enn norsk. Betydningen av høytlesing og bruk av biblioteket bør være et tema bl.a. på foreldremøter.

3.6.4. Helsestasjon og skolehelsetjenesten

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har en viktig rolle for oppvekst. Den skal bidra til å forebygge sykdom og fremme god fysisk og psykisk helse hos blivende foreldre og barn og ungdom 0-20 år. Den skal bidra til å sikre barn og ungdom 0-20 år et godt oppvekstmiljø, og skal være et kraftsenter for helse og oppvekst i kommunene.

Tjenesten skal i et tverrfaglig samarbeid bidra til å skape et godt oppvekstmiljø for barn og ungdom gjennom tiltak for å styrke foreldrenes mestring av foreldrerollen, fremme barns og ungdoms lærings- og utviklingsmiljø og bidra til å legge til rette for godt psykososialt og fysisk arbeidsmiljø i skolen. Tjenestetilbudet skal også tilrettelegges for barn og ungdom med flerkulturell bakgrunn. Kommunen har en høy andel av familier med innvandrere eller flyktningebakgrunn.

Helsesøster følger et program hvor hun kaller inn barn til individuell konsultasjon sammen med foreldre jevnlig i alderen 0-6 år. Disse konsultasjonene er viktige for å forebygge god helse samt avdekke eventuelle utfordringer. I skolen er det også enkelte individuelle konsultasjoner som syn og hørselstest, måling av høyde og vekt og vaksinerings. I tillegg jobber helsesøster med undervisning. Eksempler på tema er pubertet, seksualitet, psykisk helse og rus. Helsesøster har en viktig rolle for å forebygge psykiske vansker og lidelser, rusbruk, spiseforstyrrelser, utvikling av overvekt og å fange opp tidlige signaler på omsorgssvikt, mistrivsel, og utviklingsavvik. Hun samarbeider også med psykisk helse og ruskonsulent på enkelte av områdene for å øke kunnskap til ungdommene og foreldre.

Helsesøster har faste treffpunkt på Tolga skole og Vingelen skole. Der har helsesøster "åpen dør" som vil si at elevene kan komme på eget initiativ eller på oppfordring fra andre. Det er her det er spesielt viktig å være tilgjengelig for de unge. Helsesøster deltar i ansvarsgruppemøter og foreldremøter i både barnehage og i skole.

Ved Tolga skole er helsesøster en del av et tverrfaglig ressursteam. Ressursteamet har ansvar for å se på ulike tiltak for elever som har behov for ekstra oppfølging, faglig eller sosialt.

Kommunens barne- og ungdomsteam (BUT-team) ledes av helsesøster med representanter fra barnehager og skoler. Det er en viktig møteplass der kartlegging av, og støttetiltak for barn og unge med spesielle behov kan drøftes tidlig. Dette for å sikre samordning av tiltak rettet mot familier og barn /unge med spesielle behov.

3.7. Folkehelse

Tolga kommunes strategiske plan for Folkehelse 2014-2017 setter fokus på helse i et helhetsperspektiv. Folkehelsesatsingen går hånd i hånd med å skape en positiv samfunnsutvikling. God folkehelse skaper friske og engasjerte innbyggere, som evner å videreutvikle Tolga-samfunnet. Samtidig er en positiv samfunnsutvikling, og et samfunn som er positivt og inkluderende, tilsvarende med på å styrke folkehelsen.

Visjon: ”Friskt, frodig og fruktbart for fremtiden”

Vi skal holde oss friske, og i folkehelsearbeidet står derfor det helsefremmende og forebyggende aspektet ved helse i sentrum. Vi holder oss friskest i et frodig og fruktbart fellesskap, med rom for alle. Folkehelsearbeidet i Tolga skal på dette grunnlaget skape bærekraft og optimisme for fremtiden, gjennom at alle ser sin rolle i lokalsamfunnet. Prioriterte målgrupper i planperioden er barn og unge, innvandrere og eldre.

Informasjon og holdninger

- Spre kunnskap om sunne valg innenfor fysisk, psykisk og sosial helse, med fokus på respekt for ulikheter.
- Skape mestringsfølelse, som inspirerer til læring, utdanning, studier og videre utvikling, med fokus på den enkeltes talent og muligheter.
- Tverrsektorielt samarbeid, hvor helsepersonell bruker sin kompetanse til å bidra til kunnskap, forebygging og sunne valg.

Aktivitet

Tolga kommune vil bidra til fysisk, sosial og kulturell aktivitet. Hovedarenaer for dette er frivillig sektor, barnehage, skole og kulturskole.

- Satsing på variert aktivitet i barnehagen og skolen, og læring også utenfor klasserommet, i samarbeid med nærmiljøet, med naturen som et sentralt element
- Bruke samvær mellom generasjoner bevisst for å skape gjensidig verdi, både i barnehage, skole og i fritid.
- Fortsatt stimulere til deltakelse i kulturskolen, og la dette være et utspring for lokale aktører som beriker lokalt kulturliv

Tolga kommune ønsker både å fokusere på å holde folk friske og selvhjulpne, og å dyrke felles innsats rundt livskvalitet i alderdommen for alle.

4. Satsingsområder og retning for oppvekst i Tolga

4.1. Tidlig innsats

Tidlig innsats har de siste årene vært et prioritert felt fra sentralt hold. Det betyr mer vekt på forebyggende arbeid - ikke ”vente og se”. Tidlig innsats er ikke bare knyttet til barns alder, men betyr krav om rask reaksjon og gode tiltak for dem som trenger det gjennom hele oppveksten. Et viktig tiltak har vært målet om full barnehagedekning, noe som gir god mulighet til å avdekke eventuelle behov på et tidlig tidspunkt. Det er et klart mål at andelen barn som har spesialundervisning skal reduseres. Tolga ligger pr. i dag under landsgjennomsnittet, men det er viktig å hele tiden ha fokus på området.

Observasjon og god kartlegging

Tolga sine barnehager bruker kartleggingsverktøyet TRAS og ”ALLEMED”. Tolga kommune ønsker systematisk bruk av disse verktøyene. «Plan for overgang barnehage skole» sier noe om rutinene kommunens enheter skal ha, for overføring av informasjon mellom barnehage og skole. For barn med spesielle behov, er tidlig innsats avgjørende. Godt tverretattlig samarbeid med f.eks. helsestasjon, PPT, BUP eller barnevern er viktig. Barnehager og skoler benytter PPT sine observasjonsskjemaer. Personalet må ha kompetanse på observasjon og klare rutiner på reaksjon. Gjennom arbeidet med LP (læringsmiljø og pedagogisk analyse) har skolene fått et arbeidsverktøy som er svært nyttig i arbeidet med tidlig innsats og tilpasset undervisning. Det er viktig at denne kunnskapen holdes ved like og at nyansatte blir skolert i metoden.

Flerspråklige barn

Flerspråklige barn og unge er en stor ressurs i lokalsamfunnet og Tolga kommune har kompetanse, evne og vilje til å integrere og inkludere. Vi vil utnytte kapasiteten innen oppvekstsektoren, særlig knyttet til Vingelen Oppvekstsenter.

Ved mottak av nye flerspråklige barn er rask kontakt og god informasjon om språkopplæring svært viktig. Dette vil lette integreringen og forebygge vansker både faglig og sosialt. God tolketjeneste har stor betydning for å gi minoritetsspråklige barn en god start i barnehage og skole. Forskning viser at det tar 5-7 år å lære norsk så godt at en kan ha godt utbytte av opplæring på norsk. Opphold i barnehage er positivt for barns språkutvikling. Særlig er barnehagedeltagelse gunstig for språkutviklingen til barn med foreldre med lav inntekt, lav utdanning og et annet morsmål enn norsk. (Forskningsrapport fra Kunnskapsdep. og Folkehelseinstituttet 2008)

Fra 1. august 2016 har alle tre- til femåringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med inntekt på mindre enn 417 000 kr, rett til å få 20 timer gratis opphold i barnehage per uke.

Forskning (professor Thomas Nordahl, Høgskolen i Hedmark) viser at barn som går i grupper der foreldrene kjenner hverandre godt, presterer bedre både faglig og sosialt. Et system med tilbud om fadderordning vil styrke nyttilflyttede familier, og bety noe positivt både for foreldre og barn. Komiteen viser her til verdigrunnet/kjennetegn med forventninger til foreldre: ”Samarbeider og ser verdien av engasjement også for andre enn egne barn” - ”Det skal en landsby til for å oppdra et barn”.

Kunnskapsløftet (LK 06) - Læreplanen for grunnskole og videregående skole

Planen sier at grunnleggende ferdigheter skal prioriteres og gis spesiell oppmerksomhet i alle fag. Dette gjelder fra 1. klasse i grunnskolen og ut videregående skole.

Det har vært mye medieoppmerksomhet de siste årene om resultater på nasjonale prøver, og sterk fokus på teori-fag. Tolga kommune er opptatt av at grunnleggende ferdigheter skal vektlegges, men samtidig er det viktig å holde fast på utvikling av hele mennesket. (Jfr Læreplanens generelle del). Derfor er det også viktig med god undervisning i praktisk/estetiske fag.

De grunnleggende ferdigheter er å kunne uttrykke seg muntlig, å kunne lese, å kunne uttrykke seg skriftlig, å kunne regne og å kunne bruke digitale verktøy (IKT).

Det går en klar linje fra fagområdene i barnehageloven til grunnleggende ferdigheter i grunnskolen. Godt arbeid med grunnleggende ferdigheter med de yngste barna og gjennom hele grunnskolen, har også betydning for å hindre frafall fra videregående skole. Vi vet at det er en klar sammenheng mellom karakterer fra grunnskolen og frafall i videregående opplæring. I snitt er det hvert år 1-5 ungdommer som faller ut fra hver av de mindre kommunene i Nord Østerdalen. Oppfølgingstjenesten følger opp disse elevene. Oppfølgingstjenesten understreker at det vil være positivt om kommunene kan tilby lærlingeplasser og praksisplasser til ungdom (se kap. 4.6. om entreprenør- og lokalkunnskap).

Fra **Strategiplan for mottak og integrering av innvandrere i Tolga kommune (2009-2013)**

Hovedmål for mottaks- og integreringsarbeidet i Tolga kommune

Mottaks- og integreringsarbeidet har som hovedmål å oppnå likestilling gjennom like muligheter, rettigheter og plikter til deltakelse i samfunnet for alle innbyggere i Tolga kommune uansett opprinnelse. Satsingsområde:

1. Organisering av mottaks- og integreringsarbeidet

Tiltak

- 1.2. Tverrfaglig team
- 1.3. Mottaks og integreringsarbeidet synliggjøres i budsjett, årsmelding og regnskap

4.2. Sosial kompetanse - læringsmiljø

Sosial kompetanse

Barn og unge skal lære å samhandle godt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen er sentral for at enkeltbarnet skal lykkes og trives, og for at det skal bli verdsatt som venn og likeverdig deltaker i samspillet med de andre barna. I relasjonene til voksne og barn videreutvikler barnet den sosial kompetansen som det trenger i relasjoner til andre mennesker generelt.

- Å oppleve egenverd, akseptere seg selv, kjenne seg akseptert, oppleve indre styrke og ha en positiv holdning til seg selv
- Å ha forståelse for andres perspektiver, tanker og følelser, kunne leve seg inn i andres situasjon, vise medfølelse og ta hensyn og kunne tolke og forstå følelsesuttrykk
- Å ha positive, sosiale holdninger og å kunne utføre handlinger som å oppmuntre, bry seg om, vise omsorg, hjelpe til og dele med andre
- Å kunne hevde seg selv og egne meninger på en god måte, våge å stå imot gruppepress, ta initiativ og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang, delta uoppfordret og invitere andre
- Å kunne tilpasse seg ulike situasjoner, takle konflikter og utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser

Skape vennskap og forebygge mobbing

Barn og unge som samhandler godt med andre, kan både tilpasse seg fellesskapet og være en synlig deltaker som hevder sin plass. Forskning viser at barns evne til å etablere vennskap i stor grad henger sammen med den sosiale kompetansen deres. Sosial kompetanse er vesentlig for å motvirke utvikling av problematferd som diskriminering og mobbing. Ingen barn skal bli utsatt for mobbing.

Læringsmiljø

Godt læringsmiljø er en rettighet og en forutsetning for god læring. Læreren skal lede elevenes læring og utvikling på skolen. En positiv relasjon mellom lærer og elev er hjørnesteinen i god klasseledelse. De viktigste punktene for å skape et godt læringsmiljø kan oppsummeres i fire punkter:

- En støttende relasjon der alle hilser på hverandre, snakker i en vennlig tone, har øyekontakt ved beskjeder og er tydelig og trygg. Det er viktig å bruke humor på en positiv måte, vise engasjement og ikke være sarkastisk.
- God orden og fysiske rammer oppnås ved å håndheve klasseregler, samarbeide med andre lærere og beholde roen i konfliktsituasjoner. Det er viktig å gi klare beskjeder ved lekser og være ryddig og tydelig ved beskjeder.
- Struktur og regler skapes ved å være tilstede før timen begynner, skape arbeidsro og skape forutsigbarhet.
- Motivasjon og forventninger skapes gjennom tilbakemeldinger, engasjement og læringsaktiviteter. Det skal være tydelige forventninger til elevene og mestringsfølelse. Tro på mestring skapes gjennom tilpasninger av aktiviteter.

4.3. Kompetente medarbeidere og ledere

Skole- og barnehageeier har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse til en hver tid.

Høy faglig og pedagogisk kompetanse

I skolene er lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse en viktig forutsetning for elevenes læring og bidrar til gode elevresultater.

Kravene til pedagogisk bemanning skal sikre at det i hver enkelt barnehage er tilstrekkelig personale med pedagogisk kompetanse til å ivareta et systematisk arbeid med barnas behov for omsorg, lek og læring slik det kreves i barnehageloven og i rammeplanen. Andelen med pedagogisk bemanning økes.

Kompetanseutvikling

Ansatte som har gode muligheter for kompetanseutvikling, er mer tilfredse med jobben. Det er en tydelig sammenheng mellom muligheten til å utnytte ferdigheter og jobbtilfredshet. Det er også en positiv sammenheng mellom faglig utvikling og jobbtilfredshet. Det er viktig at Tolga kommune er aktive på videre- og etterutdanning.

Personlig mestring er selve grunnlaget for kompetanseutvikling i en organisasjon. Det er derfor svært viktig at det blir satt søkelys på behovet for fagutvikling for den enkelte medarbeider. Dette bør alltid være tema i den årlige medarbeidersamtalen. Det er et lederansvar å sørge for at tjenestestedet/avdelingens behov blir drøftet. Dette gjelder i skolene, kulturskolen og barnehagene.

Dersom Tolga får ord på seg for å ha systematisk og godt arbeid med kompetanseutvikling, vil det øke muligheten for å beholde og rekruttere gode medarbeidere i skoler og barnehager.

PP-tjenesten

Det er også viktig at PP-tjenesten trekkes med i planlegging og gjennomføring av kompetanseutvikling. PPT kan også bistå når det gjelder organisasjonsutvikling. Både barnehagene og skolene har samarbeid med de andre kommunene i regionen om kompetanseutvikling. Dette er positivt og bør videreutvikles.

Unngå små deltidstillinger

Tolga kommune ønsker å unngå små deltidstillinger, og å ha færrest mulig tilsatte uten fagutdanning. Kommunen ønsker å stimulere sine ansatte til å ta fagbrev, og legge til rette for å ta imot læringer.

Både kvinnelige og mannlige rollemodeller

Barn og unge trenger både kvinnelige og mannlige rollemodeller. Kunnskapsdepartementet har utarbeidet "Handlingsplan for likestilling i barnehage og grunnopplæring 2008-2010".

Ett av tre hovedmål i handlingsplanen er at kjønnsbalansen blant ansatte i barnehage og grunnopplæring skal bedres.

4.4. Dialog med foreldre/foresatte - medvirkning fra barn og unge

I Norge er det lagt stor vekt på barn og foreldres rett til medvirkning. Opplæringslovens §11 slår fast at foreldre skal være representert i foreldreutvalg, samarbeidsutvalg og skoleutvalg. For elever på mellomtrinnet og ungdomstrinnet skal det være elevråd. Barnehagelovens kapittel 3 omtaler barns og foreldres rettigheter.

Det er viktig å avklare roller, krav og forventninger til hverandre. Alle enhetene innen oppvekst er regulert av lov eller forskrift og foresatte må forholde seg til det. Enhetene har et ansvar både for felleskapet og individet. I dag er de individuelle rettighetene mye i fokus. Dette kan skape et spenningsforhold. En forutsetning for godt samarbeid er god kommunikasjon. I forhold til sitt eget barns utvikling og læring er det de foresatte som har hovedansvaret for å legge til rette for god læring. Det forventes at foreldre er med å bygge en positiv kultur rundt læring og i omdømmebygging. Enhetene innen oppvekst skal kommunisere tydelig sine forventninger til foreldregruppen og på hvilken måte de kan bidra for å sikre overordnede mål.

Et system med foreldreskole er med å styrke dialogen med foreldrene. Erfaringen etter foreldreskole på 1. og 8.trinn i seks år, er at det er viktig at foreldreskole planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med foreldrerepresentanter. Omfanget av foreldreskolen må vurderes, men en ser betydningen av at foreldrene møtes på en annen arena en et «vanlig» foreldremøte, og at de får mulighet til å bli kjent med hverandre i foreldregruppa. Det er viktig at en på foreldreskolen ikke har fokus på informasjon fra skolens side, men at det blir en arena der foreldrene kan bli kjent og diskutere temaer. Terskelen for å ta kontakt med hverandre senere, blir da lavere. Mange mener at dette også vil ha betydning for å lykkes med tidlig innsats. Forskning (ved professor Thomas Nordahl) viser at barn som går i grupper der foreldrene kjenner hverandre godt, presterer bedre både faglig og sosialt.

Det er positivt for alle foreldre å ha god kontakt og nært samarbeid med barnehage, skole og kulturskole. I et flerkulturelt samfunn, trengs det økt fokus på dialogen med foreldre. Foreldre til barn med minoritetsbakgrunn trenger hjelp til å bli kjent med det norske utdanningssystemet og de tilbudene som gis i barns oppvekst. Tolga har i dag barn fra 12 ulike nasjonaliteter i kommunens barnehager og skoler. Dette krever mer fokus på samarbeid med foreldre, da ulike nasjonaliteter har ulik kultur på kontakt skole/hjem.

Det er viktig at skoleutvalg, foreldremøter og elevsamtaler ved kulturskolen, skoler og barnehager fungerer, og at engasjementet fra barn/unge og foreldre er stort. En forutsetning for dette er at skole og barnehage gir god informasjon og gir mulighet til innflytelse.

For skolene må målet være at viktige saker som gjelder organisering av undervisning f.eks. spørsmål om 4 eller 5 dagers skoleuke avgjøres i samråd med foreldrene.

Både barnehagene og skolene i kommunen har foreldreundersøkelser og elevundersøkelser som tas jevnlig. Det er viktig at resultatene av disse undersøkelsene blir behandlet på en ordentlig måte og at en tar tak i de utfordringer som evt. kommer fram. Dette må skje i nært samarbeid med samarbeidsutvalg /foreldreutvalg.

Glade og trygge barn/elever bygger på et godt samarbeid, og det er også viktig at foreldre tar ansvar og sender ”klargjorte” elever til barnehage og skole. Det innebærer blant annet frokost, niste i sekken, nok søvn, egnet påkledning og oppfølging av leksearbeid.

4.5. Entreprenørskap og lokalkunnskap - TÆL

«Røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap»

Ungt entreprenørskap

Visjon: "Vi skal inspirere unge til å tenke nytt og skape verdier"

I samspill med utdanningssystemet, næringslivet og andre aktører er formålet:

- Utvikle barn og unges kreativitet, skaperglede og tro på seg selv
- Gi barn og unge forståelse for betydningen av verdiskaping og nyskaping i næringslivet
- Fremme barn og unges samarbeidsevne og ansvarsbevissthet
- Gi forståelse for og kunnskap om etikk og regler i nærings- og arbeidslivet
- Styrke samhandlingen i lokalsamfunnet mellom nærings- og arbeidslivet og skolene
- Stimulere til samarbeid over landegrensene
- Inspirere til framtidig verdiskaping i en sosial, kulturell og økonomisk sammenheng

Kjerneverdier

Framtid

- Styrke unge menneskers evne og kompetanse til å mestre framtida
- Være en drivkraft for verdiskaping og nyskaping
- Gi viktige bidrag til å skape livskraftige lokalsamfunn og global bærekraftig utvikling

Samspill

- Lære barn og unge å samarbeide
- Være en forutsigbar og langsiktig samarbeidspartner i spennet mellom skole, arbeids- og næringsliv
- Skape møteplasser og bygge nettverk; lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Skaperglede

- Gi unge mennesker muligheter til å utvikle kreativitet, skaperglede og tro på seg selv
- Motivere unge mennesker til å tenke nytt og til å skape verdier
- Benytte "Lære ved å gjøre" i sentrum for all aktivitet

Sosialt entreprenørskap er en form for entreprenørskap som handler om å bruke virkemidler fra forretningsverdenen for å bidra til å løse problemer som er knyttet til sosiale og samfunnsmessige forhold. Det legges gjerne til grunn av motivasjonen for slik virksomhet i hovedsak ikke er profittdrevet.

”Vi vil ha et oppvekstmiljø som gir trygge, glade, selvstendige og skapende barn og unge”

Bolyst

Identitet er sterkt knyttet til kultur. Hvem er vi, og hvor kommer vi fra? Det å delta i kulturlivet gir mening og minner. Barndommens opplevelser preger oss senere i livet, og hos oss gir oppvekstsektoren grobott for solide røtter til hjembygda. Det er ikke uten betydning for at mange velger å komme tilbake i voksen alder, og det trenger vi i en kommune som vår.

Livslust

Det er sagt at det lekende barnet lærer å leve. Dagens arbeidsmarked etterspør mennesker med mangfoldige egenskaper. Kreativitet og fleksibilitet er høyt skattet, og sjølstendighet er like viktig som evnen til samhandling. Mangfoldet utvikler dyktige, modige mennesker, og gir næring til et fordomsfritt og livskraftig lokalmiljø. Barnehage, grunnskole, kulturskole, og vi som skoleeiere, må hele tida velge nye veier som sørger for at elevene får utvikle alle sine ferdigheter.

Lokalkulturen som mulighetsgiver

Entreprenørskap og lokalkunnskap som metoder settes i en helhetlig sammenheng med visjon og målsetting – kjennetegn.

For oppvekstsektoren gis barna mulighetene til å bruke naturens matfat eks. brenneslesuppe, klekking av kyllinger etc. Tangent og rytme, blåseprosjekt, skolehage, lage egne seljefløyer, spillekurs, kunstprosjekt med kunstner, bygdefrokost, juletreffest, 17.mai-forestilling, sauesanking, elevbedrifter, Kappabel, tur i Rondane, reinsjakt, sanking i naturen, Festmiddag, teaterimprovisasjon, UKM, låtskriving, forestillinger. Lokalmatdagen med salg av egenprodusert mat, kunstneriske innslag.

Som realfagskommune får vi muligheter til å se kunst, kultur, natur, lokalsamfunn og entreprenørskap med ”realfagsøyne”. Vi vil her lage et eller flere flerfaglige planer opp mot en realfagsbedrift, som for eksempel Norconsult. På samme måten vil vi se på helheten i vårt opplegg med uteskole, kunst og kultur opp mot hvordan vi kan trekke realfag inn i hvert enkelt opplegg.

Tolga dyrker måltidet

- både med råvarer og som den flotte ramma det er for opplevelser. Et måltid rommer noe av det mest sentrale i menneskers liv med bevissthet om ernæring, matens opprinnelse, et godt vertskap og gode kulturinnslag.

En av mange definisjoner på **kulturelt entreprenørskap**:

”Det å starte virksomheter som i tillegg til mål om inntjening har som mål å skape positive sosiale, etiske og/eller miljømessige ringvirkninger, eller bruk av metodikk fra forretningsdrift for å optimere utbyttet til mottakere i et hjelpeprosjekt eller en ideell organisasjon.”

– *Universitet i Oslo, Senteret for entreprenørskap*

Den fokuserer på utviklingen av det lokale kulturliv, og derigjennom bidra til lokalsamfunnet. Det er en stor grad av ”non-profit”, der eventuelle overskudd går tilbake til drift eller til beslektede prosjekter. De kulturelle entreprenørene jobber oftest innenfor kreative industrier og er preget av tette koblinger mellom kultur og næring. Det er kanskje derfor kulturentreprenøren ofte blir sett på som redningen for en positiv næringsutvikling i det senmoderne samfunnet. Og fremveksten av kulturelt entreprenørskap representerer et markant utviklingstrekk i dagens arbeidsliv. I løpet av det siste tiåret har det vært en sterkt økende interesse for å skape yrkestilværelser basert på ulike former for kulturell virksomhet hvor egen kreativ og estetisk utfoldelse står sentralt. Slike yrkestilværelser baserer seg i mange tilfeller på selvsyssetting hvor inntektsbringende aktiviteter legger grunnlaget for å etablere egne foretak. Som eksempel på kulturelt entreprenørskap kan jeg nevne ulike lokalhistoriske spel og de ulike festivalene som preger bygde-Norge.

Det å være stemt handler i musikkfaglig sammenheng om at instrumenter har samme «pitch» på grunntonen, ellers høres samspillet surt ut. Slik er det også i menneskelig sammenheng, uten å være «stemt» vil ikke meninger være felles, noe som gjør både tingene og praksisene meningsløse. Fløytemakeri og sauesanking i Tolga er meningsfullt i relasjon til konteksten, men ikke nødvendigvis like meningsfullt uten konteksten. På den måten er kunnskap i og om lokalkulturen, det å være tolging, avgjørende for å kunne realisere skapingsprosesser som er meningsbærende for den enkeltes oppfatning av seg selv og sin tilværelse. Det er lokalkulturen i Tolga som danner ramme for «stemtheten» i dette kapitlet. Det er denne stemtheten som gir mening til innhold og praksiser i skolen, men samtidig tilbyr skolen som et mulighetenes univers å bryte denne stemtheten – og å utvikle og skape noe nytt som bryter med det felles anerkjente.

– *Angelo & Emstad, 2015, s. 147-148*

Ludvigsenutvalget mener at elevenes utvikling av kompetanse innenfor sentrale fag og fagområder vil være viktig også i fremtidens skole. Elevene vil ha behov for å tilegne seg ny kunnskap og videreutvikle det de kan, og skolen bør derfor utvikle elevenes kompetanse i å lære. At elevene lærer å kommunisere, samhandle og delta øker i betydning, for både samfunnet og den enkelte, og er avgjørende for å skape et godt læringsmiljø i skolen. Skolen bør også bidra til at elevene lærer å utforske og skape. Det er viktig for at elevene skal kunne bidra i arbeid og samfunn og være med på å utforske og finne løsninger på nye utfordringer. Samlet vil disse kompetanseområdene reflektere skolens samfunnsoppdrag. Hvert enkelt kompetanseområde er viktig i en skole for fremtiden, samtidig som områdene henger sammen og vil utvikles i samspill med hverandre.

4.6. Bygg og lokaler

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven sier at diskriminering av personer med nedsatt funksjonsevne er forbudt. For bygninger, anlegg og uteområder rettet mot allmennheten gjelder kravene til universell utforming i eller i medhold av plan- og bygningsloven.

Barn med nedsatt funksjonsevne har rett til egnet individuell tilrettelegging av kommunale barnehagetilbud for å sikre likeverdige utviklings- og aktivitetsmuligheter.

Elever med nedsatt funksjonsevne har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

All virksomhet rettet mot allmennheten, for eksempel publikumsbygninger og tilhørende uteområder skal tilrettelegges. Det er også viktig å minne om at utelekeplasser, lavvoer, gapahuk osv. må gjøres tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er behov for å se nærmere på samlokalisering av barnehagene i Tolga sentrum. Dette vil gi lokaler som er bedre tilpasset dagens behov, og vil samtidig gi et større fagmiljø. Utredning av nye lokaler for barnehagene i Tolga sentrum bør se på om beliggenheten skal være i nærheten av Tolga skole, mht. ressursutnyttelse.

Referanser

Angelo, E. & Emstad, A.B (2015) Skolen som mulighetens univers i bygda. Eksistensorientert ledelse som drivkraft. I Emstad, A.B. & Angelo, E. (Red.) *Ledelse for læring i mulighetenes skole. Skoleledelse i skjæringsfeltet mellom allmenndanning og talentutvikling*. S.144-162. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Angelo, E. (2014) Profesjonsforståelser og kunstpedagogikk. *Profesjonsforståelse hos en musikk lærer i samordnet stilling*. S 75-88. Fagbokforlaget

TILLEGG: Skoler og barnehager i Tolga kommune

Barnehagene i Tolga kommune

Lyngbo barnehage

Lyngbo barnehage ligger i Tolga sentrum på Sjukehusmoen. Barnehagen ble åpnet høsten 1978 og var eid av Tolga helselag. Tolga kommune tok over barnehagen i 1980. Barnehagen har vært heltidsbarnehage helt fra starten. Høsten 2000 sto en ny avdeling ferdig og Lyngbo ble da en toavdelingsbarnehage. Fra høsten 2013 har barnehagen vært en trafikksikker barnehage, med egen trafikkgård.

Knutshauåen barnehage

Knutshauåen barnehage ligger i "Gammelskola" i Tolga sentrum. Barnehagen ble åpnet høsten 1984 og hadde da et 2-dagers tilbud og ble etter hvert heltids barnehage. Fra høsten 2008 fikk barnehagen to avdelinger.

Vingelen barnehage

Vingelen barnehage ble fra høsten 2012 en del av Vingelen oppvekstsenter. Skole og barnehage har sambruk av lokaler, med nybygd avdeling for barnehage (2012). Vingelen barnehage ble åpnet høsten 1978. Det var da et 2-dagers tilbud. Barnehagen er nå et heltidstilbud med 2 avdelinger.

Vingelen skole

Vingelen skole ligger i Vingelen sentrum. Vingelen skole ble åpnet i 1958. Siste utbygging/forbedring ble foretatt i 2012. Fra 1961 har samfunnshuset Fjellheim vært samlokalisert med skolen og brukes aktivt av oppvekstsenteret.

Idrettsplass med fotballbane, basisløype og skiskytteranlegg ligger i umiddelbar nærhet av oppvekstsenteret. Skolen har egen avdeling for SFO.

Tolga skole

Tolga skole ligger i Tolga sentrum. Tolga-Os ungdomsskole ble tatt i bruk for første gang høsten 1968. Fra høsten 1980 het den Tolga ungdomsskole.

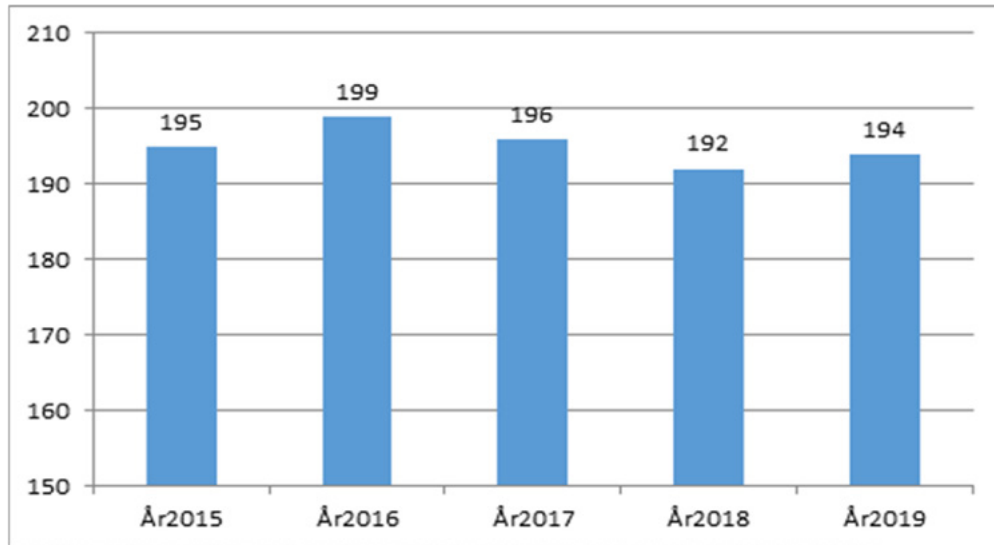
Fra høsten 1984 flyttet barnetrinnet inn. Tolga skole brant ned sommeren 1997. Ny skole ble tatt i bruk høsten 1998. Skolen er sammenbygd med samfunnshuset Vidarheim og brukes aktivt. Skolen har egen avdeling for SFO. Gymsal og svømmebasseng ligger i umiddelbar nærhet. Skolen har et stort og fint uteområde, med blant annet kunstgrasbane og ballbinge.

Tolga kulturskole

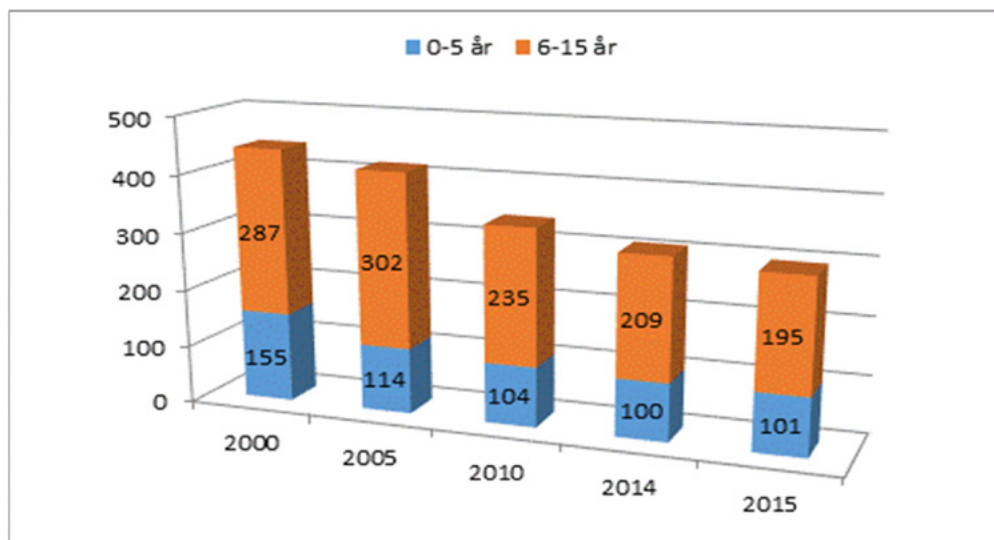
Tolga kulturskole ble opprettet i 1987. Nye tilpassede arbeidsrom/undervisningsrom for musikk, ble tatt i bruk i 2012. Kulturskolen kan i dag tilby sine elever opplæring i mange disipliner innen musikk, judo og teater. Den har et tett og godt samarbeid med grunnskolene, barnehagene og det frivillige kulturliv. Kulturskolen har base på Tolga skole og driver desentralisert undervisning.

Tall fra SSB KOSTRA

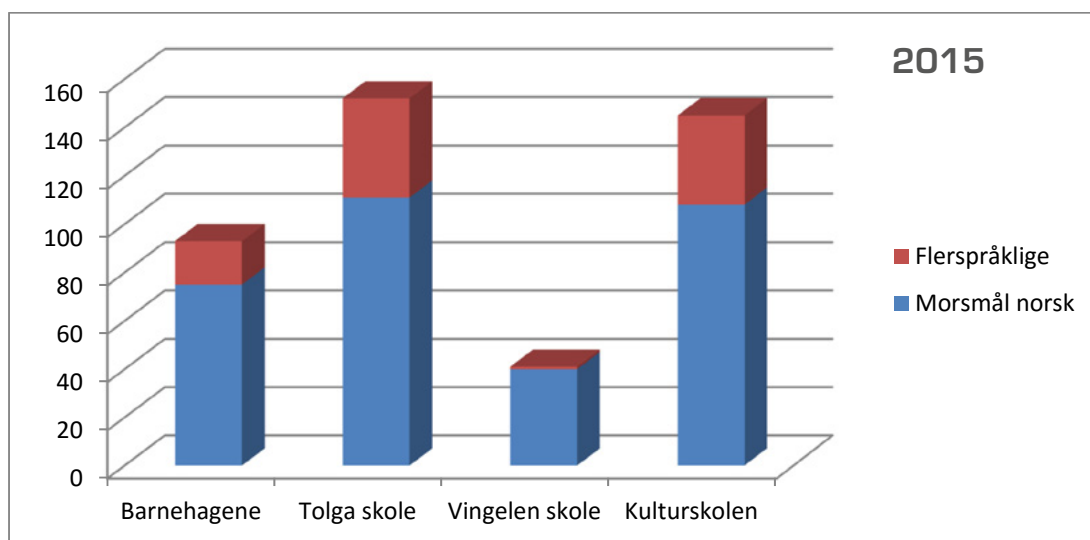
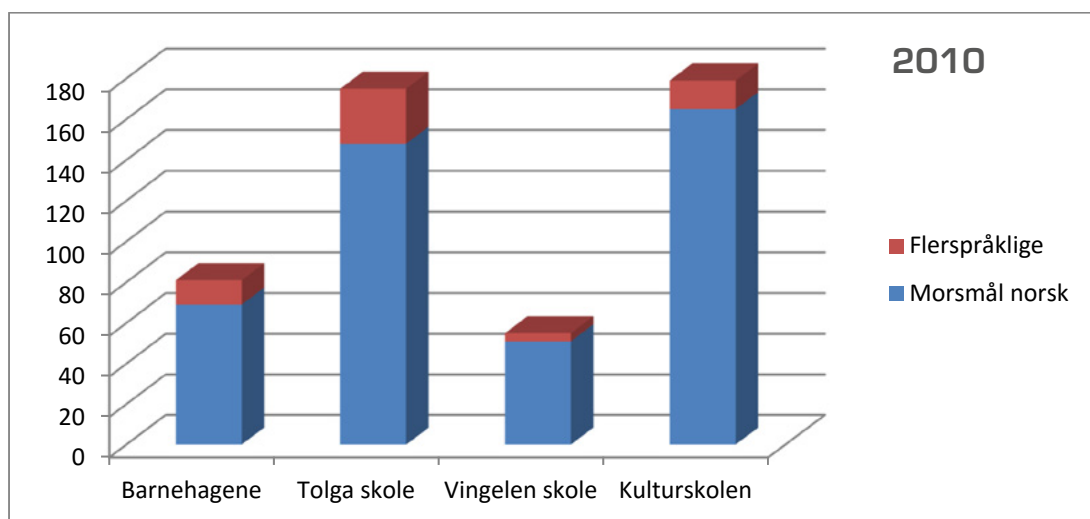
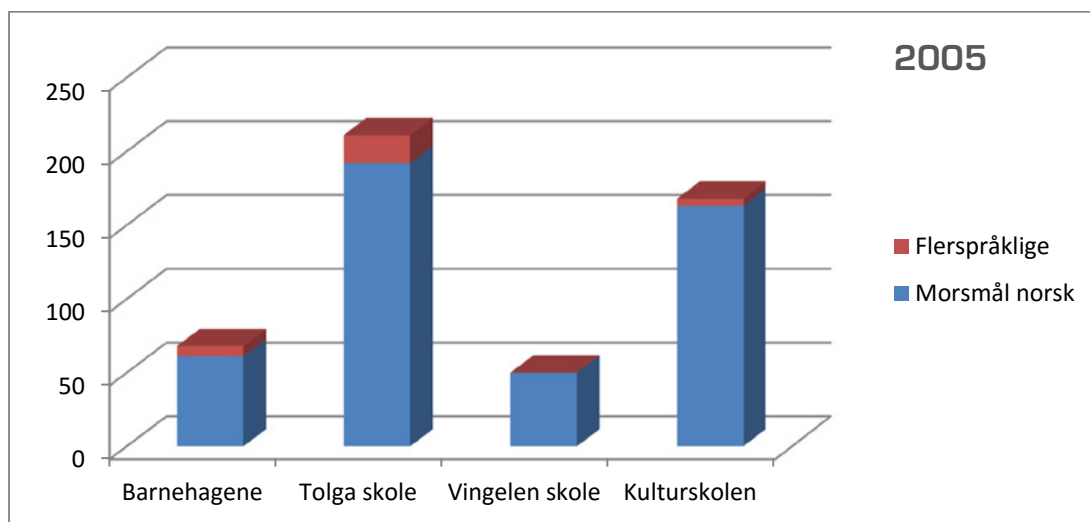
Skoleelever (6-15 år pr 1/1) i Tolga kommune 2015-2019. Stabilt nivå. Eksklusive inn- og utflyttinger

Utviklingen i antall barn 0-15 år i Tolga kommune år 2000-2015. 442 barn i 2000. 296 i 2015.

Andel flerspråklige for 2005-2010 og 2015

Utgiver
Design og førtrykk
Trykk
Opplag
Foto

Tolga kommune, 2540 Tolga
Ingrafo, 2540 Tolga
Lasertrykk AS
100
Ingrafo der annet ikke er angitt

Tolga

– kommune med tæl

